

1. I ashtuquajturi «chunks» që do të thotë shprehje ose fraza të tilla si «Unë do të doja ...», «A mund t'ju lutem ...», «A mund të më ... ju lutem» etj., «chunks» janë me vlerë të lartë praktike në situata të komunikimit të lehtë formal të përditshmërisë. Që fëmijët t'i dinë mirë këto edhe në variantin standard të gjuhës së tyre të parë, është një nga parakushtet për zotërimin e tyre. Për ushtrime janë të përshtatshme situatat në formë të lojës si p.sh. luajtja e roleve.

2. Si mjet i të shprehurit me përdorim veçanërisht të lartë duhet të jenë në shfrytëzim edhe një mori shprehjesh frazeologjike, të cilat do të përdoren vazhdimisht tek situatat e diskutimeve, në prezantimet e shkurtra etj. Mbështetur në fushën e «diskutimeve» këtu përfshihen shprehje, gjegjësisht pjesë të fjalive të tilla, si: «Sipas mendimit tim, kjo është kështu që ...», «Këtu unë kam mendim tjetër», «Unë pajtohem plotësisht / nuk pajtohem aspak», «Kjo është në thelb e vërtetë, por ...» etj. Mjete të tilla të të folurit duhet, së pari, të përmbliidhen bashkë me nxënësit/et. Këtu, mbështetja në gjuhën e shkollës mund të jetë shumë e dobishme për shkak se nga kjo fushë janë sigurisht tashmë të njohura shumë gjëra. Më pas, këto mjete të të folurit duhet të regjistrohen në formë të shkruar dhe të ushtrohen gjerësisht. Në doracakun «Bazat dhe arsyet» mund të gjenden në Kap. 7 B4 fotografi nga MGJP spanjisht në Londër, të cilat tregojnë vizualizimin e mjeteve të thjeshta të të folurit, të cilat japin ndihmesë të çmuar në zgjerimin e aftësive në gjuhën e parë. Në pjesën praktike, nr. 12, tregon se si mund të përkrahën nxënësit/et, duke ua dhënë atyre pjesët e ndërtimit të fjalive, se si gjatë bisedës duhet t'i referohen njëri-tjetrit në mënyrë që të forcojnë koherencën e diskutimit.

Me etapën e ardhshme më të lartë të gjuhës – gramatikën me fushat e saj të pjesshme morfologjinë dhe sintaksën, gërshetohen kërkesa të ndryshme, sipas gjuhës amtare dhe varësisht nga dallimet e dialektit dhe të gjuhës standarde. Nxënësit/et kosovarë, ndër të tjera, këtu kanë për të mësuar formën e veçantë të paskajores në gjuhën standarde shqipe, sllavët e jugut duhet të mësojnë përdorimin e drejtë të rasave në versionin standard etj. Si vijë orientuese gjithëpërfshirëse në aspektin e psikologjisë së të mësuarit e vlen që nxënësit/et, atë që duhet ta mësojnë, së pari, ta kuptojnë (më së miri: të bëhet e qartë nëpërmjet të mësuarit zbulues) dhe duhet ta ushtrojnë e zbatojnë në shumë forma e faza të shumta. Këtu të folurit luan rol të rëndësishëm, jo vetëm kur bëhet fjalë për njohtjen dhe emërtimin, por edhe për format dialoguese e të ushtrimeve praktike.

d) Lidhja mes gjuhës së parë dhe të dytë

Nxënësit/et e MGJP e njohin jo vetëm gjuhën e tyre të parë, por edhe gjuhën e shkollës së vendit në të cilin ata jetojnë. Ata shpesh ndihen në këtë gjuhë edhe më kompetentë, gjë që nuk është befasi, duke pasur parasysh përkrahjen e përditshme shkollore, ashtu siç u theksua tashmë më lart. Tek përkrahja në gjuhën e parë, në të cilën bëhet fjalë në MGJP, duhet domosdoshmërisht që të shfrytëzohen burimet dhe aftësitë, të cilat shumë nxënës/e i kanë në zotërim nga gjuha shkollore. Këtu përfshihet, për shembull, leksiku, i cili është shpesh më i gjerë sesa leksiku i kufizuar brenda temave shtëpiake e familjare në gjuhën e tyre të parë. Kjo do të thotë që, gjatë punës në leksik, në gjuhën e parë, shpesh mund të drejtoheni tek gjuha shkollore, ku shumica e nocioneve janë të pranishme dhe të sqaruara. Atëherë shpjegimet e gjata në gjuhën e parë janë të panevojshme; fjala është vetëm për të marrë nocionin përkatës dhe për ta transferuar dhe zbatuar. Kjo i takon veçanërisht leksikut përkatës shkollor me kërkesa të larta, i cili është thelbësor për zotërimin e mirë të gjuhës. Por, edhe për mjetet shprehëse të të folurit, të theksuara më lart, mund të mbështetemi shpesh në gjuhën e shkollës. Nëpërmjet këtyre lidhjeve mund të jetë një përparësi e madhe edhe shmangia e rasteve të shpërbërjes shumë problematike të leksikut në gjuhën e parë dhe atë të shkollës, siç është vërejtur shpesh (zakonisht në atë mënyrë që fëmijët e zotërojnë leksikun familjar e shtëpiak në gjuhën e parë dhe leksikun me kërkesa të larta në gjuhën e shkollës). Në një kuptim më të gjerë, këto burime dhe paranjohuri nga mësimi i rregullt, mund dhe duhet të shfrytëzohen edhe tek vështrimi i fenomeneve gramatikore ose tek dhënia e strategjive të të mësuarit (krahaso këtu fletoren 5 të kësaj serie). Në të gjitha këto raste, të folurit si mjet i bisedimeve dhe ushtrimeve, luan gjithashtu një rol të rëndësishëm edhe atëherë kur qëllimi përfundimtar është rritja e aftësisë letrare. Është e qartë se ky mjet mund të përdoret mirë vetëm atëherë, kur përvetësimi dhe zgjerimi të shkathtësive në të shprehurit me gojë i është kushtuar kohë dhe vëmendje e mjaftueshme.

3. Qëllimet dhe struktura e kësaj broshure

Kjo fletore është e lidhur ngushtë me broshurat didaktike 1 dhe 2 të serisë «Materiale për mësimin në gjuhën e prejdardhjes». Ndërsa fletoret 1 dhe 2 japin nxitje për përkrahjen e të shkruarit gjegjësisht të lexuarit në gjuhën e parë, në fletoren 3 bëhet fjalë për fushën e gjerë të të folurit. Kjo përfshin, siç tregon tabela më lart, dy aspekte të pjesshme të dëgjuarit/të kuptuarit e të dëgjuarit dhe të folurit. Ndryshe nga të lexuarit dhe të shkruarit, këtu nuk bëhet fjalë për

teknikat e kulturës, të cilat do të ndërmjetësohen rrënjësisht nga shkolla, por për zhvillimin e shkathtësive të përditshmërisë, të cilat i sjellin pothuajse të gjithë fëmijët që në kopshtin e fëmijëve. Detyra e shkollës është t'i zhvillojë këto aftësi deri në atë shkallë, sa ato të jenë në dispozicion dhe në funksion të konteksteve gjithnjë e më të stërholluara. Në MGJP kjo ndodh me përqendrim në gjuhën e parë, dhe në veçanti në variantin e tyre standard. Më sipër, në kreun 1d, është treguar se si mund të krijohen lidhje produktive me gjuhën e shkollës.

Propozimet mësimore dhe nxitjet didaktike me të cilat mësuesit/et e MGJP do të mbështeten më pas në punën e tyre të rëndësishme përkrahëse në fushën e të folurit, janë ndarë në fushat e mëposhtme (ku të dëgjuarit vetëkuptueshëm është menduar gjithnjë):

- Ushtrimi akustik; nxitje për përdorimin krijues të gjuhës
- Sjellja në mënyrë të përshtatshme në diskutime – në çifte dhe në grupe
- Të treguarit dhe të luajturit e përjetimeve dhe tregimeve
- Prezantimi dhe referimi

Hapësirë veçanërisht të gjerë merr pjesa II me 13 propozimet mësimore («Sjellja në mënyrë të përshtatshme në diskutime – në çifte dhe në grupe»). Kjo nuk është rastësi: Aftësitë dhe kompetencat që do të diskutohen këtu, paraqesin praktikisht themelin e tërë komunikimit dhe kërkojnë ushtrim veçanërisht të kujdesshëm.

Të 32 planifikimet mësimore janë të strukturuar ashtu që në qendër është një prezantim i qartë dhe i kuptueshëm i rrjedhës së propozuar. Këto paraprihen pjesërisht nga shënime që plotësojnë formulimin e qëllimeve dhe japin sfonde të tjera. Rubrikat «Variantet» dhe «Vërejtjet» në fund të disa propozimeve mësimore përfshijnë alternativa metodologjike, si dhe referencat për aspektet e imta didaktike-metodike.

Për aspektet e ndryshme, gjenden udhëzime dhe ushtrime në fletoret e tjera të serisë «Nxitje didaktike»; duke pasur parasysh rëndësinë e të folurit edhe për temat e lidhura me të shkruarit, kjo nuk është e habitshme. Ne u referohemi në veçanti fletoreve dhe krerëve në vijim:



Fletorja 1
Përkrahja e të shkruarit në gjuhën e parë:

krahaso në pjesën praktike, ndër të tjera tek udhëzimi për ushtrimet paraprake në të folur etj. në krerët 1, 2, 7.4, 14, 18 etj.



Fletorja 2
Përkrahja e të lexuarit në gjuhën e parë:

krahaso veçanërisht krerët për leximin paraprak në krerët që lidhen me 1, 10, 11 dhe 16 në pjesën praktike.



Fletorja 4
Përkrahja e kompetencës ndërkulturore:

Shumica e propozimeve mësimore përfshijnë pjesë të rëndësishme në të folur (diskutimet sqaruese, diskutimet për tema faktike etj).



Fletorja 5
Strategji dhe teknika të të mësuarit:

Këtu pjesët e të shprehurit me gojë lidhen në mënyrë të veçantë me shkëmbimin mbi përvojat me strategjitë e ndryshme të mësimit.

Në përfundim përmendet një tipar, i cili e dallon këtë fletore në krahasim me fletoret e tjera të kësaj serie: si autorë/e kanë punuar këtu më së shumti tre autorë/e të rinj (Livia Huber, Annina Ruder, Flavio Ruffo), të cilët punën e tyre të bachelorit me përkushtim të madh dhe shumë energji ia kanë kushtuar temës «Përkrahja e të folurit në MGJP». Së bashku me udhëheqësin e projektit dhe redaktorët përgjegjës nga ana e MGJP (Dragana Dimitrijeviq dhe Gordana Nikolic) rezultoi në këtë mënyrë një ekip, i cili në përbërjen e tij ishte gjithashtu inovativ dhe produktiv për sa i përket mënyrës së punës.

Si burime të rëndësishme (në mesin e shumë të tjerave) u përfshinë edhe tekstet mësimore «Sprachfenster», «Sprachland», «Sprachwelt Deutsch» «Die Sprachstarken» dhe «Pipapo». Referenca me këto tekste mësimore garanton aktualitetin gjuhësor didaktik dhe mbështet lidhjen e MGJP dhe mësimit të rregullt.